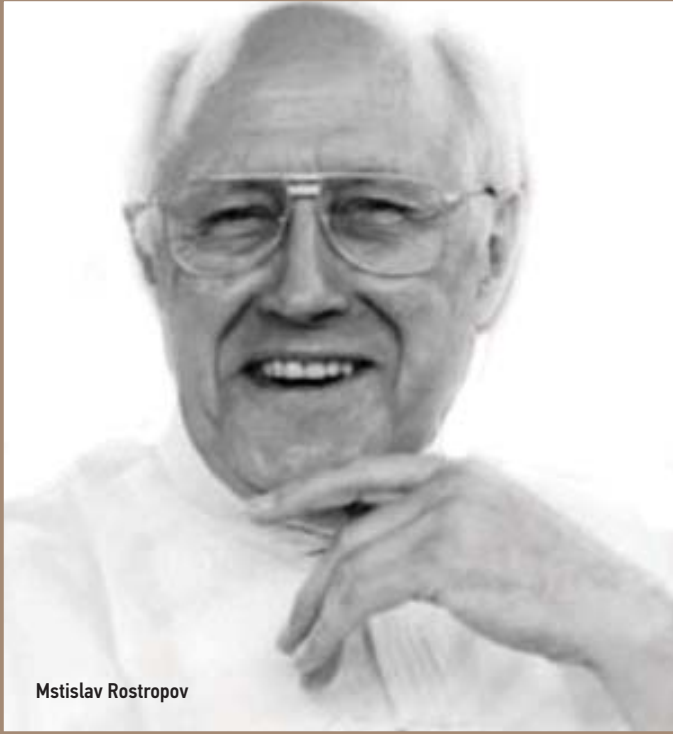

Bizim və bütün dünyanın Mstislav Rostropoviçi!..

Mstislav Rostropov

“Mən bakılıyam, Bakı mənim evimdir, mənim vətənimdir, burada mənim dostlarım yaşayır. Dünyanın harasında olsam da, hər zaman Bakıya qayıdacam” – hər festivalda bu baş verir... Mstislav Rostropoviç Bakıya qayıdır... və bu görüşlər çox duyğusal və parlaq keçir...

Heydər Əliyev Fondu, Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Mstislav Rostropoviç Fondunun birgə səyləri sayəsində paytaxtımızın musiqi həyatında gözəl ənənələrdən birinə çevrilmiş, özgün yerini tutmuş və XX yüzilliyin ən görkəmli musiqiçilərindən birinin adı ilə bağlı olan bu festivalın 9-cu bəliktisi maestronun adına aid iki tarixlə əlamətdar oldu – festival bütövlükdə ustad violonçel ifaçısı və dirijorun (27 mart 1927 – 27 aprel 2007) 90 illik yubileyinə, bağlanmış konserti isə vəfatının 10 illiyinə həsr edildi. Musiqi bayramının proqramı violonçel aləti qədər qabaritli və geniş ifadə imkanlarına malik tərzinə bu dəfə də sadıq qalmışdı – hər günü ayrıca bir musiqi bayramı təəssüratı doğururdu.

Açılış mərasimində mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev və xanım Olqa Rostropoviç qonaqları səhnədən birgə salamladılar. Cənab nazir böyük ustad və dahi şəxsiyyət olan Mstislav Rostropoviç adına keçirilən festivalın mədəniyyət hadisələrimiz təqvimində ən mühüm günlərdən hesab olunduğunu vurğuladı. 2006-cı ildə, sonuncu dəfə Bakıda olarkən Mstislav Rostropoviçin təşəbbüsü ilə

keçirilən Şostakoviç adına festivalı yada salaraq qeyd etdi ki, həmin festival çərçivəsində Şostakoviçin, demək olar, bütün simfonik əsərləri səslənmiş və bu tədbirdən sonra böyük klassik musiqi festivalının keçirilməsi ideyası ortaya çıxmışdır: “Təəssüflə bildirmək istəyirəm ki, növbəti il biz onu itirdik, lakin arzusu məhz 2007-ci ildə reallaşdı. Belə ki, görkəmli sənətkarın adını daşıyan festival 2007-ci ildə və ilk dəfə vətəni Bakıda reallaşdı”.

“**Nazir bu festivalın Azərbaycanda artıq IX dəfə keçirilməsi təşəbbüsünü dəstəklədikləri üçün ölkə prezidenti cənab İlham Əliyevə, Azərbaycanın birinci xanımı və I vitse-prezidenti Mehriban Əliyevaya, Heydər Əliyev Fonduna öz təşəkkürlərini bildirdi.**

Daha sonra Olqa Rostropoviç Bakı üçün darıxdığını və burda olmaqdan məmnunluğunu qeyd edərək hər gəlişinin görkəmli insanlarla ünsiyyət, əziz dostlarla görüşlər olduğunu vurğuladı. Nyu-York, Vaşinqton, Paris, Sankt-Peterburq, Moskvadan sonra bu festivalın Bakıda davam etməsindən qürur duyduğunu, növbəti bir neçə gün ərzində ölkəmizə təşrif buyuran tanınmış musiqi kollektivlərinin (“Vyana-Berlin” Kamera Orkestri, Drezden Ştaatskapella, Sankt-Peterburq Akademik Simfonik Orkestri) tamaşaçıların görüşünə gələcəklərini ruh yüksəkliyi ilə bəyan etdi.

Festivalda premjera

M.Maqomayev adına Dövlət Filarmoniyasında baş tutan festivalın açılış mərasiminin şərəfini qorumaq ev sahibinə – Ü.Hacıbəyli adına Dövlət Simfonik Orkestrinə həvalə edilmişdi. Bədii rəhbər və baş dirijor maestro Rauf Abdullayevin idarəsi ilə musiqiçilər ənənəvi və müasir klassik musiqi nümunələrinin peşəkar və özünəxas ifası ilə festivalın sonrakı ahənginin “nəbzini” və ritmini təyin etmiş oldular. Və bu o dərəcədə dəqiq baş verdi ki, növbəti dörd gün ərzində əlahəzrət Musiqi Bakı musiqisevərlərinin damarlarındakı qanın döviyyəsinə də hakim kəsildi. İlk səslənən əsər italyan inqilabının maestrosu adlandırılan Cüzeppe Verdinin Rusiya opera səhnəsi üçün yeganə bəstəsi olan Peterburq Böyük Kamenniy Teatrının si-farişi ilə 1861-ci ildə yazdığı “Taleyn gücü” operasından uvertüra idi. Bu uvertüranı Verdi operanın 1869-cu ilə aid ikinci redaktədəki

quruluşu zamanı əlavə edib. İtalyan musiqisini əvəz edən Pyotr İliç Çaykovskinin 1875-ci ildə bəstələdiyi "Fortepiano və orkestr üçün 1 №-li konsert"i oldu (solist Murad Adıgözəlzadə). Bəstəkarın ən çox ifa olunan konsertləri arasında birinci yerdə dayanan bu əsər pianoçu, dirijor və ictimai xadim A.Ziloti tərəfindən Çaykovskinin vəfatından sonra redaktə edilib. Halbuki müəllif sağlığında belə bir redaktəyə izin verməmişdi və hazırda dünya musiqiçilərinin repertuarından əskik olmayan məhz bu redaktədə olan variantdır.

Konsertin ikinci hissəsində tamaşaçılara görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Xəyyam Mirzəzadənin "Diptix" adlı 3 №-li simfoniyası təqdim edildi. Əsər ilk dəfə məhz bu festivalda ifa olundu. Solist beynəlxalq müsabiqələr laureatı Ümidə Abbasova idi. Daha sonra XX əsrin məşhur italyan bəstəkarı Ottorino Respiginin (1879–1936) 1916–1928-ci illərdə yazdığı "Pini di Roma" simfonik poeması və ya triptixi təqdim edildi. Romanın üç rəmzinə – fəvvarələrinə, Roma şamlarına, yəni pinilərə və Roma bayramlarına həsr olunan bu əsər Roma trilogiyası, yaxud simfonik poemalar triadası da adlandırılır. Açılış konsertinin sonunda orkestrin ifasında Leonard Bernsteynin "Slava! A Political Overture for Orchestra" əsəri səsləndi.

"Vyana-Berlin" in Bakı benefisi

Rostropoviç festivalının ikinci günü klassik musiqinin qanunvericilərindən olan avstriyalıların və almanların bir kollektivdə birləşdikləri "Vyana-Berlin" Kamera Orkestrinin konserti bizi "Mozartino" təəssüratının ilk anımlarının cazibəsinə saldı. Dirijor Honek Raynerin idarəsi ilə orkestr əvvəlcə Volfqanq Amadey Mosartın (1756–1791) 1787-ci ildə bəstələdiyi "Kiçik gecə serenadası" əsərini ifa etdi. Bəstəkarın vəfatından sonra partiturası dərc edilən bu əsər sifarişlə yazılıb və ilkin variantda beşhissəli olub, lakin beşinci

hissənin taleyi bəlli deyil. O axşam sanki filarmoniyanın zalındakı hər kəs bu əsrarəngiz əsərə köklənmişdi. Ümumiyyətlə, musiqiçilərin ustalığı sayəsində bu sözü Mosartın 1772-ci ildə yaratdığı "Simli kvartet üçün divertisment", Yozef Haydnın (1732–1809) 1765-ci ildə "Violonçel və orkestr üçün 1 №-li konsert", "La Passion" adlı 49 №-li simfoniya əsərlərinə də aid etmək olar. Müller-Şott nəslinin cavan və artıq görkəmli violonçel ifaçısı Daniel Müller-Şottun ifası, bəstəyə yanaşma tərzində maestro Rostropoviçin adını daşıyan festivalı bəzəyən elementlərdən biri kimi yadda qaldı.

Honek Rayner fasilədə "Mədəniyyət.AZ"ın əməkdaşına bunları söylədi:

“Təbii ki, festival haqqında bu vaxta qədər məlumatım var idi. Onu da deyim ki, Mstislav Rostropoviç özü vaxtilə Vyana-da çıxış edib. Bakıya isə ilk səfərimdir. Və ümumiyyətlə, Rostropoviç festivalında da ilk çıxışımızdır. Bakı dinləyiciləri çox emosionaldırlar... Bu cəhət musiqiçilərə fərqli, müsbət təsirini göstərməyə bilməz. Festivalın proqramı və təşkilatı tərəfi çox gözəldir...”

Akkordeonlu dirijor

Festivalın üçüncü gününə də ev sahibliyini filarmoniya etdi. Və bu dəfə də musiqi xiridarları daha bir maraqlı kollektivlə tanış oldular – "Drezden Ştaatskapella" ilə. Türk əsilli israili dirijor Ömər Meir Vellber tamaşaçıları azəri türkcəsində salamlayıb festivalımızda iştirakdan qürur duyduğunu və xoş dinləmələr arzusunu ifadə edəndən sonra ilk səslənən əsər Volfqanq Amadey Mosartın 8 yaşında bəstələdiyi "1 №-li simfoniya"sı oldu. Dərhal sonra bəstəkarın "Fortepiano və orkestr üçün 9 №-li konsert"i və "Fortepiano və orkestr üçün 17 №-li

konseri"i təqdim edildi. Gənc pianoçu, 22 yaşlı kanadalı polyak Yan Ljetskinin gəncliyə xas coşğun və peşəkara məxsus bitkin ifası ləyiqli minnətdarlıqla qarşılanaraq "na bis!" çıxışına dəvət aldı, o isə öz növbəsində yenidən qazandığı bakılı pərəstişkarlarını F.Şumanın "Uşaq səhnələri" fortepiano silsiləsindən "Xəyallar" ("Traumerei") adlı parçanın ifası ilə sevindirdi. Konsertin ikinci hissəsi Alfred Şnitkenin – 2 violon və kamera orkestri üçün "Moz-Art a la Haydn" (1977) əsəri ilə başladı. Mosartın eskizində yazılan bu əsərin ifası özündə qeyri-adi bir tamaşanı birləşdirdi. Musiqiçilər səhnəyə tamamilə qaranlıqda çıxırdılar. Orkestrin möhtəşəm pianissimo səslənməsi və işıq effektləri hər kəsi nəfəs almadan dinləməyə vadar etmişdi. Bu, tamamilə yeni bir dalğa idi. On dəqiqədən çox davam edən alqışlardan sonra dirijor yenidən səhnəyə öz akkordeon aləti ilə qayıdaraq hər kəsi təəccübləndirdi. O, Astor Piazzollanın "Oblivion" və "Libertango"sunu yeni aranjimanda orkestrlə birgə ifa etdi. Belə bir ifanın isə doğurduğu təəssüratı təsəvvür etmək çətin deyil...

Bir festivalın iki maestrosu

Festivalın son iki günü Heydər Əliyev Sarayının səhnəsində baş tutdu. Və hər iki günün möhtəşəmlik cəhətini başda bədii rəhbər və baş dirijor Yuri Temirkanov olmaqla Rusiyanın əməkdar kollektivi olan D.Şostakoviç adına Sankt-Peterburq Filarmoniyasının Akademik Simfonik Orkestri daha da artırdı. Festivalın ilk gününün və yekun konsertlərinin məhz ustad dirijorlar – Rauf Abdullayev və Yuri Temirkanov tərəfindən idarə olunması məqamı əsl musiqinin zaman çərçivəsinə sığmadığını bəyan edən bir akt təəssüratı doğurdu... Və bu, festivalın son dərəcə gözəl təəssüratlarından biri kimi təsir qüvvəsini uzun zaman itirməyəcək. Qeyd edək ki, bu, orkestrin və Yuri Temirkanovun Heydər Əliyev Sarayında ilk çıxışı deyildi – VII Beynəlxalq Rostropoviç Festivalı çərçivəsində də maestro iki gün – mayın 13-ü və 14-ü bu səhnədə öz virtuozluğunu bakılı sənətsevərlərə nümayiş etdirmişdi. Musiqi epoxası yazmaqda olan şəxsiyyətlərlə davamlı görüşdən, ünsiyyətdən gözəl nə ola bilər?... Orkestrin ilk konsert gününün proqramı Rimski-Korsakovun (1844–1908) 1888-ci ildə "Min bir gecə" nağıllarından aldığı

təəssürat altında yazdığı "Şəhrizad" simfonik süitəsi, Pyotr İliç Çaykovskinin (1840–1893) 1888-ci ildə bəstələdiyi və tam bir il boyunca öz bəstəsindən narazı qaldığı "5 №-li simfoniya"sı, Sergey Raxmaninovun "Birinci simfoniya"sının uğursuzluğu səbəbindən mənavi böhran keçirəndən sonra yaradıcılıq həyatının yeni dövrünün başlanğıcı sayılan və hipnozçu-həkim Nikolay Dala həsr edərək 1900-cü ildə yazdığı "Fortepiano və orkestr üçün 2 №-li konsert"dən ibarət oldu. Pianoçu Vadim Rudenkonun ifasının coşqusu və ahəngdarlığı Raxmaninov tərzinin ən dolğun ifadələrindən biri kimi yadda qaldı.

Fasilədə Vadim Rudenkodan ölkəmizdə daha əvvəl olub-olmamasını, Mstislav Rostropoviçlə görüşüb-görüşməməsini, musiqimiz, musiqiçilərimiz haqqında nə bildiyini və s. xəbər aldım.

Vadim Rudenko:

“Bakıda dörd il əvvəl Azərbaycanda Rusiyanın Mədəniyyət Günləri çərçivəsində keçirilən konsertdə çıxış etmişəm. Bu səhnədə isə ilk çıxışımdır. Maestro ilə xoşbəxtlikdən ötəri də olsa tanışlığım olub. Dahi insanla görüş, tanışlıq həm möhtəşəm, həm də çətinlik doğuran hissdır... Hər halda, mən özümü belə hiss etmişdim... Bir qədər özümü itirmiş kimi oluram. Musiqiçilərinizlə, təəssüf ki, hər hansı əməkdaşlığımız yoxdur, amma inanıram ki, olacaq. Azərbaycan musiqisi haqqında məlumatım barədə ciddi cavab verməyə hazır deyiləm, amma müəyyən məlumatım var. Rostropoviçin bakılı olduğunu isə, əlbəttə ki, dəqiq bilirəm...”

Musiqinin əbədiyyatını anarkən

IX Beynəlxalq Rostropoviç Festivalının bağlanış konserti, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, maestronun vəfatının 10 illiyinə həsr olunmuşdu. Solist skripkaçı Sergey Doqadin olmaqla Sankt-Peterburq Filarmoniyasının Akademik Simfonik Orkestri Yuri Temirkanovun idarəsi altında Sergey Prokofyevin (1891–1953) 1917-ci ildə yazdığı "1 №-li "Klassik" simfoniya"sını, Dmitri Şostakoviçin (1906–1975) 1947–48-ci illərdə bəstələdiyi "Skripka və orkestr üçün 1 №-li konsert"ini və P.İ.Çaykovskinin 1888-ci ildə ərsəyə gətirdiyi "5-ci simfoniya"sını növbəti dəfə təqdim etdi. Sonuncu əsər proqramda nəzərdə tutulan İqor Stravinskinin "Petruşka" baletinin əvəzinə ifa olundu. Bu günün konserti də "na bis!" sədalarsız ötürmədi – Sergey Doqadin bakılı dinləyicilərinin səngimək bilməyən minnətdarlıq alqışlarına Henrix Ernstin "Yayın son qızılqülləri" etüdü ilə cavab verdi.

Maraq dairələri vahid meydanda qovuşanlar üçün bu məkanın müvəqqəti qapadılması həmişə çox üzücü olur. İllah da bu, musiqi festivalı ola... IX Beynəlxalq Rostropoviç Festivalı ilk konsertinin birinci sədalarından bağlanış konsertinin vida akkordlarındakı bizi zövq oxşamağın ən yüksək dərəcəsində saxladı.

2019-cu ildə – növbəti X Beynəlxalq Rostropoviç Festivalında görüşənədək!..

